

Nr 774.

Av herrar **Hagberg** i Luleå och **Brädefors**, om avslag å Kungl. Maj:ts propositioner nr 225 m. fl., angående försvars-
väsandets ordnande.

Ur demokratisk synpunkt är det orimligt att nu, några månader före ett nytt riksdagsmannaval, genomtrunfa en ny så kallad försvarsordning, som innebär en oerhörd upprustning och för ett årtionde framåt kommer att pålägga svenska folket oerhörda ekonomiska bördor. Ur demokratisk synpunkt vore det i stället naturligt, att svenska folket finge säga sitt ord härtill genom ett riksdagsmannaval. Detta krav är desto mer självklart, som väljar-majoriteten, när den i 1932 års val yttrade sig om militärbördorna, voterade för nedrustning fram mot avrustning, och icke tvärtom.

De reaktionära krafter inom vårt land, som pressat fram upprustningen på dagordningen, ha funnit den formella förevändningen därför i försvarskommissionens betänkande, men det huvudsakliga stödet ha de dock funnit i den väldiga kapprustning, som alla kapitalistiska stater genomföra med de fascistiska staterna i spetsen. De reaktionära krafter som i dag liksom alltid förut i ett starkt militärväsen se sin främsta tillgång driva icke upprustningspropagandan av omtanke om landets försvar mot eventuella fiender, utan av omtanke om de härskande klassernas privilegier att förtrycka folket och utplundra de arbetande massorna.

Sverige står redan nu på toppen av staterna i fråga om utgifter per invånare för det improduktiva militärväsendet.

Med hänsyn till tidigare erfarenheter av militärbudgeternas överskridande och de deklarationer som avgivits från borgerligt håll är det icke någon överdrift om man påstår, att regeringsförslaget efter ytterligare kompromisser kommer att pålägga svenska folket en militärutgift som slukar hela den direkta statliga inkomstskatten och lägger en genomsnittlig skattebörd på minst 30 å 35 kronor på varje invånare per år.

De oerhörda ekonomiska bördor som upprustningen pålägger folket måste direkt hämma strävandena att socialt bispringa de mest nödställda massorna i vårt land och innebära ett hårt slag mot alla kultur- och framstegssträvanden. Det är synd om de folk som modelleras efter de militaristiska idealen — denna gamla sanning har i vår tid fått en ny bekräftelse i det barbari, varunder de fascistiskt regerade folken dväljas.

Kapitalism och krig höra ihop och kapprustningarna befordra krigsanstiftarnas planer. För några år sedan avslöjades inför världsoffentligheten vilket ödesdigert spel som rustningskapitalisterna bedrivit, huru de för sina profit-

intressens skull drivit folken ut i krig mot varandra och förstått att berika sig därpå. De nu aktuella rustningarna komma lika oundvikligt att leda till ett nytt världskrig som rustningarna före 1914 ledde till historiens fruktansvärdaste masslakt.

Därmed är inte sagt, att varje form av militär förberedelse i dag är av ondo. Det är nämligen uppenbart, att i dagens europeiska situation ett förstärkande av de krafter, som hindra genomförandet av de fascistiska krigsanstiftarnas planer, är ett fredsintresse. En praktisk fredspolitik måste inriktas på att förstärka de aktuella strävandena till kollektiv säkerhet och fred.

Detta har ett omedelbart samband med strävandena att överflytta makten i händerna på de verkligt frihets- och fredsvänliga krafterna. En militärmakt i händerna på en överklass, som själv har intresse av att spekulera i kriget och som själv drömmer om krigiska erövringar, betyder ökad krigsfara och är inget stöd för de kollektiva fredssträvandena. När därtill denna militärmakts ledning genom sin sociala härkomst och andra förhållanden är fientlig mot alla strävanden till social rättfärdighet och demokratiska friheter blir ett förstärkande av dess maktställning än mer äventyrlig.

Den första fråga som Sveriges arbetare ha anledning att ställa är: mot vem rustas det? Från borgerligt håll förklarar man att den svenska upprustningen blott skall ha till syfte att värna neutraliteten. En viktigare faktor än nyanskaffning av kanoner och bombflyg är i så fall vilken politik man för. Tyskland har genom upprepade uttalanden i tysk press deklarerat sin sympati för en svensk militär upprustning — uttalanden som vittna om att Tyskland betraktar Sverige som en naturlig bundsförvant i det krig som det så febrilt förbereder.

I det sammanhanget tillåta vi oss hänvisa till en artikel i regeringsorganet Social-Demokraten den 15 augusti 1935, enligt tidningen skriven av en initierad fackman, som uppenbarligen deltagit i försvarskommissionens behandling av frågan. Han skriver:

»Mot vem rustade då generalstaben före kriget? Mot Ryssland, 'naturligtvis'. Tyskland gjorde sina ansträngningar att indraga Sverige i sitt allianssystem, och talrika svenska kretsar, t. ex. aktivisterna, var färdiga att kasta sig i Tysklands armar. Om det tsaristiska Ryssland före världskriget onekligen utövade ett visst hot mot Sverige, så är förhållandet för närvarande ett helt annat. Tsardömet har för länge sedan skattat åt förgängelsen, Rysslands västra gränsområden har blivit fria stater, endast innersta hörnet av Finska viken är ännu i sovjetrysk ägo. Därifrån kan knappast något hot mot oss utövas, och Moskva för dessutom som bekant en avgjord fredspolitik.

Mot vem rustar Sverige för närvarande? Jo, märkvärdigt nog — mot Ryssland. Det har till och med gått så långt, att en viss generalstabsjunta rekommenderat ett svenskt ingripande i Finland, därest detta land emot all sannolikhet skulle komma i konflikt med Ryssland. Om detta icke låter sig göra, räknar man icke med något annat krigsfall än ett överfall mot Sverige från

rysk sida. 'Krigsfall ost' är ett ständigt återkommande tema i generalstabens utläggningar, trots att historien för länge sedan förvisat det till fantasiens område. Icke desto mindre har man gjort upp minutiösa planer om hur vi skall bära oss åt, när Ryssland blockerar sjöhandeln i Östersjön. Den ryska flottan, vars dåliga basering utesluter alla större operationer i Östersjön, har utmålats som ett fruktansvärt hot mot Sveriges självständighet. Betecknande nog ha de marina myndigheterna betraktat den ryska flottan med betydligt större jämnmod.

Hela denna systematiska inriktning mot ett krig med Ryssland är ett skrämmande bevis på ensidigheten och efterblivenheten hos den härskande generalstabskretsen. Sanningen är nämligen den, att den tyska faran för vårt vidkommande är betydligt mera påtaglig än den ryska. Hitlertysklands marina upprustning är det sista och bästa beviset härför. Men i sin beundran för allt, som härrör från landet söder om Östersjön, blundar nämnda kretsar för dessa fakta och fortsätter att köra med sitt ryska program. Generalstabsorganen Svenska Dagbladet och Stockholms-Tidningen samt herr Hamrin förklarar i rörande enighet, att man ej behöver ändra sin uppfattning inför det nya läget.

Vilken makt kan blockera Sverige? Tyskland och endast Tyskland. Hela vår utrikeshandel ligger i detta aggressiva rikets händer. Det är Hitler, som bestämmer över vår handels och industris öde i ett kritiskt läge. Tyskland vet själv vad en blockad vill säga. Det skall ock veta att utnyttja dessa maktmedel mot stater, vilkas neutralitet det ej tolererar. Omkring 35 procent av Sveriges arbetare sysselsättes inom vår exportindustri. Större delen av dessa torde bli arbetslösa i fall av en blockad, utan att svenska armén kan röra ett finger till deras bistånd.

I den nazistiska pressen förekommer allt oftare långa utläggningar av 'det militärpolitiska läget i Norden'. Deras mening är genomskinlig nog. De vilja underblåsa upprustningen av svenska armén för att den skall bli ett lämpligt redskap i ett krig med Ryssland. Det passar Nazityskland utmärkt att göra Sverige till en lydlig tjänare åt sin imperialistiska politik. Man har till och med givit offentlighet åt den meningen, att Skandinavien var ett lämpligt område för tysk expansion. Våra malmfält och industrier vore ett vackert byte för ett sådant företag. Nazisternas intresse för vår malmexport har varit mer än vanligt livligt senaste tiden.»

Tidningen Social-Demokraten har själv markerat vilken betydelse den lägger i dessa uttalanden. Det förefaller under sådana förhållanden att vara en tvivelaktig »neutralitetspolitik» att, såsom nu föreslås, sätta ett högmodernt krigsmaskineri i händerna på en officerskår som är orienterad i dylik riktning. Det betyder att de med Tysklands nazistregim nära förbundna borgerliga skikten och officerskåren få ökade möjligheter att dra med Sverige i det anfallskrig som Tyskland planerar mot Sovjet-Unionen.

Försvarskommissionen har arbetat i fyra och ett halvt år men av denna

tid blott ägnat två timmar åt frågan om civilbefolkningens skydd. Den har över huvud taget inte intresserat sig för frågorna om anskaffning av gasmasker åt civilbefolkningen, anläggande av skyddsrum för densamma i större samhällen och andra dylika frågor. Den har avvisat förslag om att uppta till prövning frågan om möjligheterna att bereda »civilbefolkningen skydd genom s. k. passiva försvarsåtgärder: bombsäkra skyddsrum, gasmasker, saneringsåtgärder m. m.». Man har struntat i den brännande frågan om civilbefolkningens skydd i ett kommande krig och regeringen har i sin proposition handlat på samma sätt.

Detta beror emellertid uppenbarligen inte på att kommissionen inte förstått faran. Tvärtom synas dess experiment och åtgärder för att skydda de militära dispositionerna ge vid handen, att den förutser en fruktansvärd fara för hemorten och den civila befolkningen i händelse av ett krig. Enligt uppgift ha också de flygmilitära sakkunniga delgivit kommissionen sin mening, att det är omöjligt att skydda alla eller ens någon större del av hemortens känsliga punkter för luftbombardemang. Man kan icke försvara Stockholm och de experiment som gjorts visa, att under vissa betingelser kommer befolkningen i en angripen stad att först bli varnad genom de första bombnedslagen. Mot gasfaran har man heller ingenting att föreslå och det är i det sammanhanget bara tillräckligt att påpeka, att Sveriges hela årliga framställning av klorkalk, det viktigaste saneringsmedlet mot gaser, blott räcker till att sanera några kvadratkilometer en enda gång. När såväl försvarskommissionen som regeringen därför stillatigande förbigår den civila befolkningens skyddande sker detta icke i omedvetenhet om den fara som hotar. Kommissionen synes själv ha haltat på båda benen. I herr Lindbergs reservation göres ett sensationellt avslöjande om hur nonchalant kommissionen behandlat frågan om civilskyddet. Enligt herr Lindberg hade kommissionen ursprungligen skrivit följande:

»Det civila luftskyddet innebär sålunda ett organiserande av samhället i dess helhet mot faran från luften. Genomförandet av en sådan organisation måste självfallet vara förenat med ett omfattande förberedelsearbete i fredstid.»

Denna ståndpunkt återfinner man emellertid inte i regeringspropositionen eller i kommissionens betänkande. Enligt herr Lindbergs avslöjande har man tagit bort uttalandet i korrekturet och ersatt det med följande rakt motsatta:

»Ett genomförande i fred av ett vittgående program för luftskyddets ordnande, som skulle avse eller resultera i ett mer eller mindre fullständigt organiserande av samhället vid en eventuellt hotande fara från luften, anser kommissionen icke böra ske.»

Så lättsinnigt har man behandlat den allvarliga frågan om hemortens och den civila befolkningens skyddande.

Försvarskommissionen har för det planerade bombflyget vågat fixera omfattande operativa uppgifter. Den skriver bland annat:

»Utvecklingen inom krigstekniken och särskilt tillkomsten av ett operativt flygvapen har skapat ökade möjligheter för den anfallande att över eller förbi motståndarnas stridskrafter nå hemortens befolkning och direkt eller indirekt påverka denna. Kan befolkningens vilja till motstånd på denna väg brytas, tvingas ock den fientliga statsledningen att ge vika.»

Ett program som åsyftar att förgöra kvinnor, barn och åldringar, för att driva de överlevande till revolutionära aktioner, vittnar inte om blygsamma avsikter hos upprustningens tillskyndare.

Arbetarklassen har alltid varit fientlig mot militarismen. Den förändrade inställning som socialdemokratin numera intagit i frågan brukar man vilja försvara med hänvisning till vissa strävanden att demokratisera försvarsmakten. Sådana strävanden vilja även vi understödja. Det är givet att arbetarklassen har intresse av att minska och slutligen omöjliggöra arméns brukbarhet för reaktionära syften. Att uppamma manskapets självkänsla och medvetande om sin mänskliga rätt, att utrota kadaverdisciplinen, att avskaffa krigslagarna, att avlägsna reaktionära officerare är alltsammans åtgärder, som arbetarklassen har intresse av.

Men sådana strävanden ha inte vunnit gehör. Hela arméns ledning är nära förbunden med, ja är en del av den härskande klassen. En medlem som samtidigt är försvarskommissionens militära expert, överstelöjtnant Bratt, behandlade för några år sedan i sin bok »Försvarsfrågan i stöpsleven» officerskårens inställning. Han skrev där:

»Det finnes naturligtvis undantag, men man kan icke tveka om, med vilket politiskt samhällsideal officerskåren — här som överallt annars — närmast sympatiserar. Och detta ideal är icke demokratin. I flertalet fall dess motsats, autokratin . . .

Hur skall — för att taga ett nära liggande exempel — en officerskår, vars medlemmar äro ointresserade, likgiltiga eller avogt inställda mot de internationella fredssträvandena, som på olika sätt visat, att de intet förstå eller vilja förstå av dessa ting, och som helst skulle vilja ha tillbaka den gamla goda tiden; hur skall en sådan officerskår väcka tillit och förtroende hos ett folk, så starkt orienterat i motsatt riktning som det svenska. Man kan endast konstatera omöjligheten.»

Detta är en anklagelse från försvarskommissionens militära expert mot kollegerna för att dessa äro fascistiskt och krigiskt inställda.

Officersyrket är fortfarande ett överklassprivilegium och regeringen slår vakt om detta förhållande. Bestämmelserna om studentexamen som kvalificeringsnorm för officersaspiranten utestänger i huvudsak arbetarnas och böndernas söner. Därför består också den svenska officerskåren av godsägares, industriidkares och ämbetsmäns söner. Det paradoxala förhållandet består alltså i vårt land, att en människa med fyra års bottenskola kan vara försvarsminister i tre ministärer och statsminister i en, men han kan inte utan studentexamen bli officer. Man kan under sådana förhållanden inte

ta på allvar regeringspartiets försäkringar om omtanke och vilja att demokratisera försvarsmakten.

På samma sätt handlar man när det gäller krigslagarna som man nu försöker att ytterligare skärpa.

Man kan inte ur allmän fredssynpunkt bortse från, att upprustningens ivrigaste anhängare äro sådana, som ivrigast motarbeta alla verkliga fredssträvanden, de varmaste anhängarna av den militärpolitik som Tyskland, Italien och Japan äro de främsta exponenterna för.

Man kan inte från de verkliga neutralitetsvännernas sida blunda för att upprustningsvännerna främst äro att finna hos företrädarna för en Skando-Baltisk utrikespolitik under tysk-polsk ledning mot Sovjetunionen, hos de gamla krigsaktivisterna och de mest devota tyskbeundrarna.

Och arbetarklassen måste framför allt komma ihåg, att upprustningens hetaste anhängare äro samma människor, som högljuddast kräva lagstiftning mot fackföreningarna, förbud mot den revolutionära arbetarrörelsen och inskränkningar av tryck-, yttrande- och församlingsfrihet, fascismens anhängare och folkfrihetens dödsfiender. I den av rustningsindustrin och storfinansen dirigerade pressen skapas en rustningsopinion, som om den inte stoppas upp kommer att vräka de demokratiska friheterna över bord och kasta in vårt folk i blodiga äventyr som bara storfinansen kommer att ha glädje av.

Dessa krafter äro icke ett värn för den nationella friheten, som blott arbetarklassen konsekvent har värnat och i fortsättningen skall värna. De äro ett hot mot denna nationella frihet liksom herreklassen i vårt lands tidigare historia varit beredd till landsförräderi om detta gagnat dess politiska och ekonomiska intressen. En verkligt nationell trygghetspolitik måste se som sin första uppgift att avvärja och besegra alla dem, som söka profitera på kriget, alla dem som företräda en äventyrlig fredsfiendtlig utrikespolitik och en reaktionär inrikespolitik.

Vi kommunister vilja en demokratisering av armén. Vi vilja att de reaktionära, fascistiskt och krigsaktivistiskt inställda officerarna och underofficerarna skola avskedas. Vi vilja en förkortning av tjänstetiden och en folkbeväpning. Vi vilja en demokratisk kontroll av alla högre kommandoposter. Vi vilja att militärmanskapet skall tillerkännas samma rättigheter som övriga medborgare, så att det inte låter sig missbrukas för syften som äro fientliga mot folkfrihet och fred. Vi vilja utrota de privata intressena inom rustningsindustrin och vi vilja en folkkontroll över densamma. Just därför att vi inte vilja prisge vårt lands nationella oavhängighet kunna vi icke godkänna de medel till landets »försvar» som försvarskommissionen och regeringen begära. Vi vilja inte ge mera kanoner, mera tanks, mera flygmaskiner, mera sjökrigsmedel, kort sagt mera förstörelseredskap åt den svenska överklassen.

Vi ha inte ansett skäl föreligga att ingå på en detaljerad granskning av regeringens förslag. I medvetandet om att det nuvarande läget är sådant att

man icke vill ingå på en prövning av allvarliga förslag för den civila befolkningens skyddande eller på frågor i samband med demokratiseringsproblemet, ha vi dock ansett oss böra belysa dessa och några andra av de grundfrågor, som aktualiserats i samband med upprustningssträvandena. Vi ha samtidigt därmed blivit i tillfälle att deklarerat vår mening om den politik som bör genomföras för värnandet av den nationella friheten. Med denna motivering föreslå vi,

att riksdagen beslutar avslå Kungl. Maj:ts propositioner nr 225, 226, 227, 228 och 229.

Stockholm i april 1936.

Hilding Hagberg.

J. H. Brädefors.
